Å r s m e l d i n g

for Oppland sau- og geitalslag 1977.

Den større optimisme som har preget meldingene de siste par årene har befestet seg ytterligere i året som gikk. Trua på småfeholdets framtid sett i forhold til andre produksjonsgreiner har vokset seg sterkere etter at en gjennom ymse jordbrukspolitiske tiltak har fått bekreftet at den økte forståelse for småfeet ikke bare var talemåter, men realiteter. Ved siden av dette nyter næringen godt av den alminnelige nivåheving i jordbruksinntektene som følge av jamstillingssakene, som i høg grad har stimulert jordbruket og skapt ny optimisme og tru på næringen. Dette er bl. a. kommet til uttrykk i økning i sauetallet for landet på 7% og for Oppland med 10%, og i geitetallet med 3,-% for landet og 17,7% for Oppland.

Baksiden av medaljen er fortsatt mædi-sjuka som vi nå har strevet med i 5 år under restriksjoner som i høg grad virker lammende både på avlstiltakene og arbeidet på miljøsektoren. Selv om vi etter helhjertet innsats av veterinærstellet både lokalt og i fylket etter hvert får bedre oversikter, har vi også dette året fått påminninger om hvor lumsk og snikende denne sjukdommen er, noe som påkaller den aller største aktpågivenhet både fra oppdretter og andre om vi skal nå målet som alle samler seg om, nemlig å slå sjukdommen tilbake. I dette arbeidet har saueholderne krav på all mulig hjelp fra myndighetenes side. Hensynet til andre fylker tilsier også at saken må tas mest mulig alvorlig her i fylket.

Også geitholderne har hatt problemer av veterinær art å kjempe med, nemlig paratuberkulosen, som viste seg å være atskillig utbredt i fylket da det kom til stykket. Heldigvis stod veterinærvesenet atskillig bedre rustet når det gjaldt denne sjukdommen, slik at en langt sterkere motoffensiv kunne settes inn i form av et vaksinasjonsprogram som omfatter samtlige geiteholdere i fylket.

Resultatet av årets justeringsforhandlinger, som som kjent måtte avgjøres av Stortinget, ga for sauens vedkommende som resultat en prisøkning på kjøtt på kr. 3,15 (fordelt på kr. 1,40 i prisøkning og kr. 1,75 i grunntilskott) minus påreknet økning i omsetningskostnader anslått til 20 øre. Ullprisen ble satt opp med kr. 2,-. Løyving til tilskott pr. vinterfóra sau ble høgda med 14 mill. til 75 mill. Tilskottet er med det kommet opp i kr. 105,- pr. vinterfóra sau inntil 50 dyr og kr. 50,- for overskytende antall. Tiltaksfondet for sau ble øket med 2 mill. kr. Fortsatt styrkelse av sausankingsordningen er en bestemt forutsetning for denne økningen.

Geiteholderne har hittil ikke lykkes i sine bestrebelser i å få prisen på melk fastsatt gjennom jordbruksavtalen. I utgangen får geiteholderne samme prisstigning pr. l melk som kumelk og som i avtalen kom ut med 13 øre hvor 8 øre ble påreknet å komme produsentene til gode.

Geita fikk ellers kr. 30,- i auka kraftfórtilskott, slik at en er kommet bra etter på dette punktet. Den endelige fastsettelsen av geitmjølkprisen fastsettes av mjølkeomsetningsorganisasjonen, og fastsettes uavhengig av kumelkprisen når det gjelder sesongvariasjoner m.v. Det foretas vanlig 2 justeringer i året.

Småfeholderne omfattes forøvrig av tiltak som gjelder hele jordbruksnæringen, så som driftstilskott, avløserordning, ferieordning, silotilskott m.v.

Stort sett ble avtalen godt mottatt av småfeholderne, selv om det nok var vanskelig å skjule skuffelsen over den forsiktige hevelsen av ullprisen som en mente måtte ha ligget atskillig høgere om en skulle vunnet inn igjen det tapte når det gjelder ullproduksjonen, særlig når det gjelder kvaliteten.

Produksjonstilhøva var også dette året fra naturens side tilrettelagt på aller beste måte, særlig for sauen. Med utgangspunkt i foregående års gode beitesommer og stadig dyktigere småfeholdere, startet en opp med et stort antall livskraftige lam. Rikelig nedbør på forsommeren førte med seg at utmarksbeitene kom godt i gang, og at grasveksten ble rikere enn noen kan huske. Det lå lenge an til nye rekorder, men på grunn av at beitene dabbet av noe tidligere enn reknet med, ble resultatet at en la seg omlag på samme nivå når det gjaldt avdrátten som de to foregående år, som forøvrig er kjent for å være av de aller beste til denne dag.

Ellers ble en forskånet for ubehagelig overraskelser fra naturens side av det slaget som året før da det store snøfallet i ettersankingstida skaffet store problemer. Bare i Lesja-fjellet hadde en liknende forhold i år etter snøfall i september. Dyra hadde det stort sett fredelig på beitene under de tilhøva som nå en gang herskeg og en har et bestemt inntrykk av at tapsprosenten stadig går ned. Men problemfrie er tilhøva for beitedyra så langt i fra. En merker tydelig den auka pågangen på utmarksområdene gjennom økt hyttebygging som fører med seg trafikkproblemer, økt hundeplage, jakt og fiske og andre friluftstiltak. Disse forhold har etter hvert gjort det klart at det må til en grenseoppgang mellom de ulike interessene og et bedre planleggingsarbeid med sikte på bedre utnytting av utmarksresursene. Hundeplagen har en merket mindre til enn foregående år, noe som en må håpe kan tilskrives det store arbeide som er nedlagt de siste år for bedre hundekultur og dermed overholdelse av gjeldende bestemmelser. Resultatet av ørnefredningen blir mer og mer merkbar gjennom ørneskader som vi tidligere har vært forskånet fra på våre kanter. Ellers blir Bamse Brakar mer og mer pågående, selv om vi her i fylket har vært spart for større åtak. Angrep av jerv og gaupe blir også mer og mer vanlig. Mye tyder ellers på at ulvestammen øker.

Alt i alt ligger det et stort arbeide foran oss for å verne om beitedyras rettigheter og sørge for at beitedyra får ro på seg for å nyttiggjøre

seg disse ressurser som småfeet mer enn noen andre er skikka til å ta seg av.

Nøkkelord er i dag først og fremst bedre planlegging. Vidre jakttiden som tildels er lite tilfredsstillende samsvar med småfeholdets interesser, rovdyr og laushunder, bedre vakthold mot tjuvslakting som etter alt å dømme hører til dagens orden, og ikke minst en tilfredsstillende løsning på gjerde- og beiteloven snarest mulig.

Utnytting av utmarksområdene er ikke minst et samarbeidsspørsmål. I disse vidstrakte områdene kommer en lite på veg ved å kave hver for seg, men gjennom vel organiserte fellestiltak er det mye å vinne. At tiltaket med tilskott til sankingsordninga allerede har samlet 60-70 % av sauen i fylket er et gledelig tegn på at vi er på god veg i såmåte.

For geiteholderne står opprettholdelsen og utbygging av Valbjør geitalsgard høgt på prioritetslista. Her er allerede utført et stort og gagnlig arbeid som geiteholderne har forstått å dra nytte av. Det må derfor være et meget rettmessig krav at det må finnes en løsning på de økonomiske problemer som er blitt mer og mer merkbare den siste tia, og som det i dag arbeides med på sentralt hold for å løse.

Lokallaga.

Lags- og medlemstallet de siste 10 åra:

1968	35 lag	1876 medlemmer
1969	34 "	1869 "
1970	32 "	1718 "
1971	30 "	1498 "
1972	32 "	1444 "
1973	33 "	1444 "
1974	33 "	1493 "
1975	33 "	1530 "
1976	33 "	1576 "
1977	35 "	1674 "

Oversikten gjenspeiler utviklingen i småfeholdet med den relativt sterke tilbakegangen i siste halvdel av 60-årene og begynnelsen av 70-årene med en viss stabilisering og tendens til snunad de siste åra. Medlemstallet ligger på litt over halvparten av tallet på småfeholdere i fylket, noe som skulle fortelle om at det burde være muligheter for en betydelig auke i medlemstallet.

Hva medlemstallet angår ligger Nord-Fron fortsatt på lederplass med 151, fulgt av Fåberg med 139, deretter følger Fåvang med 87, Dovre med 77, Bagn og Reinli med 75 og Østre Toten med 70.

Arbeidet i de aller fleste av laga gjenspeiler den økende interesse for småfeholdet gjennom en livlig møtevirksomhet som viser at laga har mange jern i varmen.

Det arrangeres fortsatt en rekke fagmøter i form av foredrags- og filmkvelder og kurs ved bruk av lokale krefter og krefter fra sentrale instanser. Studieopplegget på grunnlag av den nye boka "Sauehold med framtid" samlet rekordtilslutning. Tilpassinga av ordninga av husdyrkontrollen slik at sauen og geita får sin rettmessige andel av den rettleiing når det gjelder fóring og stell har resultert i en rekke møter, småfedager, oppnevnelse av samarbeidutvalg m.v.

Beitespørsmålene byr fortsatt på arbeidsoppgaver av mange slag. Laga har gått aktivt inn for organisering av sankingslaga som nå omfatter omlag to tredjedeler av sauen i fylket. Effektivisering av disse laga og arbeidet for en mer planmessig utnyttelse av beiteområdene er og blir en hovedoppgave på det lokale plan. Det samme gjelder gjerdespørsmålene hvor småfeholdet etter hvert har fått større problemer. Økende trafikk skaper økte problemer for beitedyra på grunn av større ferdsel i forbindelse med jakt, øket friluftsliv, turisme, hyttebygging m.v.

Hundeplagen er nok allikevel det største problemet fortsatt.

Mædisituasjonen krever fortsatt mye av laga, særlig når det gjelder beiteproblemene og avlsarbeidet. Etter som tida går blir det mer og mer aktuelt å innføre avlsmateriell utenfra. I samarbeid med distriktsveterinærene har laga forestått arrangementene av årets småfemønstringer som bl.a. omfattet markeringen av småfesjåas arbeid gjennom 50 år ved et større arrangement på Fåvang.

De mange nærliggende arbeidsoppgaver som strømmer på i økende grad har klart understreket betydningen av småfeholdernes organisasjon for gjennomføring av nye jordbrukspolitiske tiltak, og ikke minst når det gjelder å legge fram næringens problemer som grunnlag for krav når det gjelder nye tiltak.

Småfeholdets stilling.

Oversikt over sau- og geitetallet i Oppland og i hele landet i flg. jordbrukstellingene:

År	Oppland		Landet	
	Sau	Geit	Sau	Geit
1939	79 135	28 555	1 743 800	248 900
1940	114 666	25 074	1 735 600	146 600
1959	108 971	17 429	1 806 000	100 900
1969	125 534	9 262	1 841 138	91 168

1963	127 437	16 704	1 881 234	100 600
1964	134 812	17 090	1 940 469	111 191
1965	144 503	15 391	1 989 201	107 565
1966	151 640	14 564	2 096 445	108 942
1967	148 346	13 105	2 067 423	108 003
1968	129 837	10 865	1 945 752	98 250
1970	113 819	7 942	1 754 092	84 314
1971	98 293	7 815	1 686 132	82 056
1972	97 579	7 275	1 634 915	76 210
1973	99 618	6 642	1 647 546	72 370
1974	97 349	5 631	1 632 217	69 775
1975	98 510	4 590	1 639 313	69 463
1976	97 818	4 333	1 667 488	67 758
1977	107 753	5 103	1 782 416	69 885

Tallene "ovafor streken" er resultatet av de fullstendige jordbrukstellinger som holdes hvert 10. år. De øvrige er såkalte representative tellinger som bygger på et utvalg på 10 % av bruka.

For Opplands vedkommende forteller tallene om en økning i sauetallet siste året på 10 %, og en økning i geitetallet på 17,7 %.

I 1969 var det i hele landet 69 293 bruk med sau som i juni hadde et middeltall på 26,6 dyr, i 1977 44 209 bruk med 39,6 sauer i middel. I Oppland var det ved tellinga i 1976 2 618 bruk med 5 dekar som hadde sau, gjennomsnitlig 40,1 sauer pr. bruk midtsommers.

Av geiteholdere var det ved tellinga i 1969 3 692 og geitetallet i middel ca. 25 pr. bruk. For 1977 1 784 geiteholdere med 38,9 geiter pr. bruk. For Opplands vedkommende var tallene for 1969 399 bruk og ca. 25 geiter og for 1977 149 bruk og 34 geiter.

Produksjonen fra småfeholdet er siste åra berreknet slik: (Budsjettnemndas tall).

	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Geiteholdet.						
Nettoproduksjon, mill.,liter	23,1	20,9	20,7	21,2	21,8	22,-
Mjølkeinntekt, mill. kr.	36,9	33,2	37,8	45,1	54,5	58,-
Geitekjøtt, mill. kg	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Inntekt kjøtt, skinn, mill.kr.	1,9	2,2	2,5	3,2	3,9	3,8
I alt inntekter geiteholdet mill. kr.	39,1	35,4	40,3	48,3	58,4	61,8

Oppstillinga omfatter ikke distriktstilskott og kvantumsavgrenset tilskott.

Saueholdet.

Nettoproduksjon,kjøtt,mill.kg	15,9	15,8	15,9	16,5	16,5	17,-
Inntekter av kjøtt og skinn, mill. kr.	166,4	184,2	211,3	244,3	294,8	307,7
Ullproduksjon, tonn	4097	3961	3869	4120	4100	4276
Ullinntekter, mill.kr.	41,09	41,6	43,9	51,1	49,2	51,3
I alt inntekter saueholdet mill. kr.	208,3	225,8	255,6	295,4	344,-	359,-

Hertil tilskottene pr. vinterfôra sau, i alt 75 mill. kr. årlig.

Tallene for 1977 er budsjett-tall som bygger på forutsetningene i Jordbruksavtalen med tilleggsavtale.

Inntektene fra småfeholdet utgjør omlag 5,8 % av inntektene fra husdyrholdet og 4,- % av jordbruksinntekter i alt.

Oppgave over tallet på slakta sau og klassifisering ved Hed-Opps avdelinger.

	Antall			%			Middelvekt		
	1975	1976	1977	1975	1976	1977	1975	1976	1977
Gjøvik.									
Sau I	-	1120	1516	-	-	92,1	-	32,8	32,8
Sau II	-	114	125	-	-	7,6	-	35,7	34,5
Sau III	-	5	4	-	-	0,3	-	20,3	15,2
Fjorlam	-	7		-	-	-	-	26,6	
Lam x	2492	2829	3299	36,4	47,6	48,-	20,8	20,6	21,-
Lam I	3410	2559	2938	49,9	43,-	42,7	18,1	17,-	17,5
Lam II	841	510	528	12,3	8,6	7,7	13,-	12,-	12,1
Lam III	95	47	108	1,4	0,8	1,6	9,5	8,3	9,-
Lillehammer.									
Sau I	-	3570	4012	-	-	90,7	-	33,-	33,6
Sau II	-	471	373	-	-	8,5	-	30,9	32,1
Sau III	-	47	19	-	-	0,4	-	17,5	18,5
Fjorlam	-	41	7	-	-	-	-	23,9	23,4
Lam x	6695	7611	9043	34,6	37,8	42,3	21,2	21,1	21,7
Lam I	10100	9766	10089	52,3	48,5	47,2	17,6	17,4	17,7
Lam II	2055	2109	1837	10,6	10,5	8,6	13,-	13,-	12,9
Lam III	483	649	412	2,5	3,2	1,9	9,8	10,1	9,6

Otta.									
Sau I	-	2760	3209	-	-	90,8	-	31,6	31,8
Sau II	-	240	313	-	-	8,9	-	34,6	32,5
Sau III	-	2	6	-	-	0,2	-	18,1	16,8
Fjorlam	-	-	4	-	-	0,1	-	-	24,-
Lam x	4020	4410	5695	31,-	29,-	33,1	21,7	21,-	21,3
Lam I	7643	9362	9894	59,2	61,5	57,5	17,6	17,4	17,3
Lam II	1216	1315	1500	9,4	8,7	8,7	12,6	11,8	12,-
Lam III	40	127	111	0,3	0,8	0,7	7,9	8,6	8,3
Tynset.									
Sau I	-	3239	4041	-	-	88,5	-	31,5	30,5
Sau II	-	465	498	-	-	10,9	-	31,3	29,7
Sau III	-	19	27	-	-	0,6	-	18,2	17,6
Fjorlam	-	4	1	-	-	-	-	16,4	22,-
Lam x	4690	4694	4477	25,1	25,2	22,6	21,2	21,1	21,-
Lam I	11735	11466	12655	62,9	61,5	63,8	17,7	17,3	17,1
Lam II	1914	2136	2289	10,3	11,4	11,6	12,7	12,3	12,-
Lam III	316	355	401	1,7	1,9	2,-	9,9	9,6	9,3

Fylkeslagets arbeid.

Styret har i året bestått av Per L. Haugen, formann, Lars Lauvsletten, nestformann, Johs. Finborud, Trond Ola Heggen og Anders M. Hovdet.

Fylkesagronom Olav Moen har vært lagets kasserer og sekretær.

Arbeidsutvalget har bestått av Haugen, Lauvsletten og Moen.

Styret har hatt 4 møter i året og behandlet 61 saker. Møtene har vært fellesmøter med avlsutvalget og mødiutvalget (2 møter).

Vidre har det vært 4 fellesmøter for arbeids- og avlsutvalget hvor det har vært behandlet 37 saker. Medlemmer av mødiutvalget og veterinær Fougner har deltatt i disse møtene når det gjaldt behandling av veterinære spørsmål og K.S.-spørsmål.

Organisasjonsspørsmål.

Årsmøtet 1977 ble arrangert på Svee Hotell i Vågå med Vågå sau- og geitalslag som lokal arrangjør.

På møtet var det orientering av fylkesveterinær Mads Gaustad om mødisituasjonen og arbeidet med paratuberkulosen hos geit.

Gaustad ble på møtet tildelt fylkeslagets diplom for helhjertet innsats i kampen mot småfesjukdommene.

Sivilagronom Lars Anders Gulden holdt foredrag om bygging og innreiing av sauehus.

Anders M. Hovdet ble tildelt gavepremie for beste kåra værlam 1976, 760817, indeks 77, etter Berserk 708429.

Småfeholdets økonomiske stilling hadde en brei plass på møtet og det ble vedtatt uttalelser både angående saueholdet og geiteholdet med tanke på de forestående justeringer av jordbruksavtalen.

Etter årsmøtet var deltakerne Hed-Opps gjester til middag.

Den økende interesse for småfeholdet har resultert i reorganisering av 3 lag som har ligget nede en tid, nemlig

Heidal sau- og geitalslag
Etnedal sau- og geitalslag
Vardal saualslag.

Med det skulle fylket på det nærmeste være dekket når det gjelder lag. Men mulighetene for en betydelig høgding av medlemstallet skulle være tilstede i og med at bare omlag 60 % av småfeholderne har funnet sin plass i rekkene.

For å stimulere til innsats besluttet styret å sette opp premier for god innsats når det gjaldt medlemsvervinga.

Bestemannspremien kr. 500,- tilfalt N. Land sau- og geitalslag. Vidre ble 2 premier a kr. 200,- tildelt Ø. Toten saualslag og S. Land saualslag.

Styret har dessuten besluttet å arrangere 3 samråingsmøter på fylkesplan som etter planen vil bli arrangert i siste halvdel av februar. Foruten drøftelse av organisasjonsmessige oppgaver vil hovedvekten bli lagt på mædispørsmålet og vidreføring av sausankingsordninga.

Avlstiltakene for sau.

Fylkets avlsutvalg består av

Olav Moen, formann
Rolf Bakken og
Hallvard Ofigsbø.

Avlsutvalget og styret har til hver tid stått i nært samarbeid bl.a. ved fellesmøter. Utenom de møtene som er nevnt foran har avlsutvalget hatt ett møte.

Under rådende forhold, hvor ringvirksomheten ligger nede og en må innordne seg under restriksjoner på alle kanter, er det en vanskelig og arbeidskrevende oppgave å opprettholde avlsarbeidet. Pågangen fra distriktene om å få igang igjen ringvirksomheten øker. Hittil har det imidlertid ikke lykkes å komme igang av veterinære hensyn. For i noen grad å kompensere dette ble det med fjorårets lovende resultat med bruk av fersk sæd, arbeidet med spørsmålet om å få i gang en ring med bruk av K.S. med fersk sæd. Veterinær Fougner stilte seg fortsatt meget positivt til å lede forsøket, og saken ble forberedt gjennom en rekke møter og befaringer. Området Ringebu-Fron pekte seg ut som det mest formålstjenlige, og det lykkes å få leiet ledig fjøs med tilhørende beiter for oppstalling. Etter

hvert syntestilhøva å ligge tilrette for å få i gang en ring med gransking av 10 værer, under ledelse av Fougner og med veterinær Kjæstad som stasjonsveterinær. De økonomiske tilhøva lå også til rette. I siste øyeblikk strandet forsøket på manglende oppslutning ved siden av vanskeligheter med inseminører. For om mulig å kompensere dette, og samtidig vinne ytterligere erfaring rent teknisk ble det gjort et forsøk med oppstalling av 4-5 av områdets eliteværer og inseminering i tia 20.-30. november. Også dette forsøket strandet på grunn av at de foreslåtte seminværene ikke ble godkjent av veterinærmyndighetene.

Som en siste utveg ble det stilt til disposisjon en del porsjoner frossen sæd fra forsøket som Landsrådet driver. Det ble foretatt endel inseminasjoner i Fåvang ved Ivar Syverud. Slik tilhøva er blir det innførte indeksværer og kåra værlam en har å sette lit til. Spesielt vanskelig ble spørsmålet etter den hardhendte behandling som eliteværene fikk høsten 1976 etter at en av den grunn hadde reagert positivt på mædiprøven. Å være underlagt mædirestriksjoner skaper ekstra problemer, som heldigvis til en viss grad er lempet på med generelt innførselsløyve fra Hedmark og Nord-Trøndelag, mens søknader som angår andre fylker avgjøres sentralt

Arbeidet med å skaffe værer har således måttet pågå over hele året, og stort sett lykkes det å få kabalen til å gå opp både når det gjaldt å skaffe værer til ringområdene og værer til lag og andre som meldte seg.

Følgende værer ble innført til ringområdene:

Bruse 762328 (sp)	indeks 110,			innkjøpt fra	Telemark
Storegut 752018,	indeks 109,			" "	"
Torarin 742253,	indeks I 112,	II 209,		" "	"
Storelvdølen 720465,	" 110,	" 212,		" "	Hedmark
Jo Skår 744684,	" 116,	" 203,		" "	Hordaland
Aurdøl 756076,	" 111,			" "	Sogn og Fjordane
Slettdøl 760436,	" 111,			" "	Hedmark
765603 (sj),	" 113,			" "	Sogn og Fjordane
755296 (sj),	" 103,			" "	Hordaland
Lyngblomen 723218 (R)	" 125,	II 230,		" "	Rogaland
740239,	" 116,	" 219,		" "	Hedmark
Steigar 748787 (St)	" 113,			" "	Hordaland
Fabian 755953 (R)	" 111,			" "	Sogn og Fjordane
756458,	" 109,			" "	Møre og Romsdal
756023,	" 123,			" "	Sogn og Fjordane (i slutten av sesongen)

Der ikke annet er nevnt er værene dalasau.

Interessen for bruk av eliteværene tar seg opp. Ved siden av dette er det en gledelig oppsving i bruk av kåra værlam etter eliteparringer. Frammøtet til kåringene tar seg opp. Siste året var det således kåra 257 dalalam, 57 rygja, 18 sjeviot, 53 spæl, 7 texel og 2 merino. For de aller fleste av disse var innsendt prøver til undersøkelse på forhånd.

For værer innkjøpt av sau- og geitalslaga er det fra avlsutvalget gitt tilskott med 25 % av kjøpesummen.

For å stimulere til bruk av kåra værlam og for å opprettholde kontakten med ringområdene yter avlsutvalget fortsatt tilskott på kr. 100,- pr. vær hos ringmedlemmer som er berettiget til føringstilskott.

Styret og avlsutvalget har ved flere høver drøftet forslaget til revidering av avlsplanen med tanke på å legge fram forslag til uttalelse for årsmøtet. Representanter for styre og avlsutvalg har deltatt i samrådingsmøte med Landsrådet for saueavl og Hedmark.

Avlstiltakene for geit.

Også ledelsen av avlstiltakene er overlatt til fylkeslaget i samarbeid med Avlsutvalget for geit, som består av

fylkesagronom Olav Moen, formann
fylkesveterinær Mads Gaustad
Ole Kr. Dahl (etter forslag fra Østlandets Melkesentral)
Overassistent Hole og
Jørgen Lyngstad etter forslag fra ringene.

Følgende ringer er i gang:

Ring nr. 51: V. Slidre/Hemsedal under ledelse av Husdyrkontrollen med 9 bukker i gransking + 2 reserver.
Elitebukkene Trinar 1562, indeks 111 og Festus 1848, indeks 112.

Ring nr. 52: Fron/Vågå under ledelse av Husdyrkontrollen med 9 bukker i gransking + 4 reserver.
Elitebukker: Govær 1878, indeks 108 og Balder 2066, indeks 113.

Ring nr. 53: Beito under ledelse av Husdyrkontrollen med 14 bukker i gransking + 1 reserve.
Elitebukker: Villmann 2060, indeks 114
Igor 2082 (ikke ferdiggransket).

Ring nr. 54: Vang under ledelse av Husdyrkontrollen med 7 bukker i gransking + 1 reserve.
Elitebukk Basken 1738, indeks 107.

Utenom ringbukkene er plassert 11 ventebukker i Valdres og Gudbrandsdalen. 24 bukker er slaktet etter hvert som granskingsresultatet ikke viste seg tilfredsstillende.

Paratuberkulosen fører med seg endel problemer ved anskaffelse av ringbukker og for utplassering av ventebukker. Men problemene er ikke på

langt nær av slik størrelsesorden som når det gjelder mædi hos sau. Oppdretterne slutter mannjevnt opp om vaksinasjonsprogrammet som gir godt håp om å holde denne plagen i sjakk.

Mædisituasjonen.

Utviklingen viser at det fortsatt er all grunn til å vise dette spørsmålet all mulig aktpågivenhet. I nært samarbeid og i god forståelse med veterinærene på fylkes og lokalt plan, møter en nærsagt daglig problemer. Det er fortsatt behov for opplysningsarbeid. Ikke minst viser det seg at største risikoen for smittespredning er livdyromsetningen der det innskjerpes at både selger og kjøper må undersøke saken nøye. Vidre har det gjennom hele året vært arbeidet med et best mulig suplement av væreparken ved innkjøp fra andre fylker og med å skaffe nye dyr til innsetting etter nedslakting. En har i året fått nye påminnelser om hvor farlig og lumsk sjukdom en har å hanskes med og at det må være all grunn til å advare mot tendenser som gir uttrykk for at det ikke er så alvorlige saker allikevel. Så vidt vi kjenner til er det oppdaget 7 nye tilfeller i fylket. Endel av disse er slaktet ned, og det reknes med at de øvrige vil gå samme vegen. Det er vidre slaktet ned 4 besetninger hvor en har mistet trua på at en kommer noen veg med å kvitte seg med positive reagenter, og derfor har bestemt seg for å gjøre rent bord og starte opp på nytt. Den positive innstilling som jordbruksorganisasjonene viser i sakens anledning har gitt seg utslag i at satsene for tilskott er høgda til kr. 350,- for nyinnsetting innen ett år etter nedslakting og kr. 450,- hvis det går lengre tid. For avlsutvalget i fylket gis et tilskott stort kr. 50,- for hvert dyr det gis tilskott til fra Tiltaksfondet.

Tallmessig er stillingen nær uforandret fra i fjor. En merker seg ellers at de nye tilfellene i året stort sett faller inn i samme mønstret en kjenner fra tidligere. Det er nå 5. året vi er belastet med denne sjukdommen, som har vært til stor belastning for arbeidet, både i avlsutvalget og fylkeslaget, men særlig for dem som i første rekke er rammet, nemlig saueholderne selv. Utviklingen tyder på at vi må smøre oss med tålmodighet ennå en tid, og ikke minst med alle midler søke å unngå vidre smittespredning. Situasjonen har også vært en stor påkjenning for veterinærene, som har arbeidet under vanskelige forhold og som næringens utøvere forstår å verdsette og som de er stor takk skyldig for.

Det må nå være å håpe at den senere tids utvikling vil skape bedre arbeidsforhold og mere toleranse slik at alle krefter nå kan settes inn i kampen for å overvinne sjukdommen.

Paratuberkulosen hos geit.

Det er holdt 4 informasjonsmøter om sjukdommen for geiteeierne med

sikte på gjennomføringa av vaksinasjonsprogrammet, hvor avdelingsveterinær Fodstad, fylkesveterinær Gaustad og veterinærinspektør Udnes har orientert (3 møter i Valdres og 1 i Gudbrandsdalen). Etter den oversikt en har er alle nyfødte kje vaksinert samtidig som registreringsarbeidet har pågått for fullt gjennom blodprøver og slakteundersøkelser.

Geitalsnemnd.

Etter framlegg fra styret satte årsmøtet ned ei geitalsnemnd bestående av

Paul Heggero, formann
Astrid Lyngstad og
Lars A. Wangensteen.

Olav Moen har vært sekretær for nemnda, som på fritt grunnlag drøfter aktuelle geitalsspørsmål og forbereder saker for styret. Nemnda har hatt 2 møter, og har satt fram forslag om aktuelle spørsmål både generelt og med tanke på kommende jordbruksforhandlinger.

Tilskottsordninga for tilskottsordninga til sausankingslag.

Fylkeslaget er representert i fylkesnemnda som leder gjennomføringa av tiltakene. Ordninga har vist seg å ha slått godt til og tallet på registrerte lag har auket jevnt, slik at vi i dag har 74 lag som omfatter omlag 2 tredjeparter av sauen i fylket. Saksmengden har auka i takt med den auka oppslutning. Utviklingen har stort sett falt i 3 faser. For det første organiserings- og planleggingsfasen, som nå langt på veg er unnagjort. Neste steg er å arbeide for effektivisering av laga til virkelige beitelag med forebyggende tiltak som et vesentlig punkt. Nemnda har i det høve tatt opp spørsmålet om å la dette komme til uttrykk i nevninga (beitelag, beite- og sankingslag o.l.). Tredje posten som ikke er den minst viktige er å få i gang kartlegging av aktuelle beiteområder og tiltak for å nytte ut disse. Det er en krevende oppgave, som har krav på medvirken av offentlige organer som jordstyre, beiteråd m.v. På dette felt var Gausdal fjellstyre først ute med en vidreføring av SFNVS fjellbeitegransking under ledelse av beitekonsulent Lyftingsmo. Fylkesnemnda har funnet tiltaket av største betydning og har støttet arbeidet økonomisk.

Ellers har nemnda disponert kr. 1,50 pr. heimhenta sau, i alt ca. kr. 90.000,- som etter søknad er fordelt på laga til investeringstiltak og til driftsmidler. Nemnda har sett det som en gledelig utvikling at det har meldt seg økende interesse for støtte til investeringstiltak, d.v.s. forebyggende tiltak som skiljekveer, gjerder m.v.

For å holde kontakten med laga og for å gi innformasjon av ymse slag er det arrangert 4 kontaktmøter i året, nemlig i

S. Land
Lillehammer
Otta og
Fagernes.

Foruten nemndas medlemmer deltok landbruksselskapets juridiske sekretær Nørstebø på møtene og orienterte om aktuelle lover i forbindelse med beitespørsmålene såsom bygningslov, fjell-loven, bufeloven, beiteloven m.v.

Arbeidet med sausankingsordningen har aktualisert en rekke spørsmål til behandling i styret, såsom

Gjerdeloven og beiteloven,
Bufeloven,
Lovbestemmelser vedr. arealutbyttelse,
Jaktloven, spesielt jakttiden,
Framlegg til ny trygdeordning for sau på beite,
Ymse trafikkspørsmål,
H.V.-øvelser i beiteområder,
Rovdyrspørsmål.

Fra sau- og geitalslag er det i året kommet en rekke henvendelser omkring disse spørsmål som er behandlet av styre og arbeidsutvalg og tatt opp med aktuelle sentrale instanser.

Styret har også behandlet og avgitt uttalelse om forslag til endring av reglene for sausankingslaga som bl. a. har resultert i endring av reglene for sammensetning av fylkesnemndene, som fra 1/1-78 bestemmer at landbruksselskapet skal oppnevne 4 medlemmer med varamenn hvorav 2 medlemmer med varamenn etter framlegg fra fylkeslaget.

Alt i alt er arbeidet med ordningen kommet i god gjenge, noe som bekreftes av at tapsprosenten går ned år for år.

Gjeterhundutvalget er ett av resultatene av arbeidet med sausankingsordninga. Utvalget som ble oppnevnt av fylkeslaget i samråd med fylkesnemnda i 1976 består av

Johan Haugstad, formann
Jan Halvorsrud og
Knut Windingstad

med Olav Moen som sekretær har vært i jevnt arbeid, og medlemmene har deltatt med innslag i forannevnte kontaktmøter og andre arrangementer, og har ellers på egen initiativ deltatt i møter i sau- og geitalslag med orienteringer og instruksjon.

I fellesmøte for utvalget og styret 4. februar 1977 ble utarbeidet arbeidsplan og budsjett for virksomheten i 1977. På det grunnlag stilte fylkesnemnda de nødvendige midler til disposisjon for nemnda.

Nemnda sendte innbydelse til landsnemnda om å arrangere Norgesmesterskap for gjeterhunddressur i Ringebu. Noe Norgesmesterskap ble imidlertid ikke arrangert i året. Derimot ble et landskurs for instruktører lagt til Ringebu i tida 3. - 6. august under ledelse av Ola Ødegård og konsulentene Fjeld og Fagerbakke. Gjeterhundutvalget forestod arrangementet som også omfattet samrådningsmøte for fylkenemndene. Det var stor oppslutning og stor stemning som viser at arbeidet er kommet godt i gang.

Arrangementet ble avsluttet med gjeterhundprøve som samlet 9 deltakere. Vinner ble Jon Sand, Lier, med Prins 8/71 i spissen for 4 1. pr., 4 2. pr. og 1 3 pr.

Nemnda arrangerte ellers fylkesmesterskap, utvidet til deltakelse fra Buskerud, Akershus og Hedmark i Volbu 2. oktober med 4 deltakere og 5 hunder fra Oppland og 2 deltakere med 3 hunder fra Buskerud. Resultatet ble 3 1. pr., 3 2. pr. og 1 3 pr. Vinner for samlet klasse ble Jon Sand med Bonsi 112/75 96 poeng 1. pr. fulgt av Prins 8/71 94 poeng og 1. pr. Best fra Oppland ble Knut Nils Windingstad med Lassi og King, begge 84 poeng og 2. pr. Som fylkesmester fikk han en aksje i Hed-Opps vandrepokal. Ved dette arrangementet var det også for første gang med en hund av Kelpi, eier Per Halmrast, som hevdet seg meget godt.

Ymse arrangementer.

Sammen med husdyrkontrollen fra M. Gudbrandsdalen ble det arrangert sauekvelder i Sel, Fron og Ringebu med deltakelse av fylkesagronomen og tidligere organisasjonskonsulent i N.S.G. Bergøy. Hed-Opp støttet opp om tiltaket med servering på orienterings- og samtalemøter. Videre var det befaringer og saueprat hos oppdrettere. Arrangementene samlet god deltakelse. Fylkeslaget utredet reisekostnadene for konsulent Bergøy.

Geitedag ble arrangert i Bukkebu fellesseter under ledelse av fylkesagronomen og hvor også fylkesveterinæren deltok. Videre deltok geitalsnemndas medlemmer, som samtidig nyttet høvet til å holde sitt første møte.

Som vanlig god oppslutning og god stemning. Vinstra Ysteri og vertskapet i Bukkebu sørget som vanlig for at folket trivdes bl.a. med seterkost av aller solideste slag.

Møter med geitefolket ble ellers arrangert i forbindelse med geitesjået i Vestre Slidre(med deltakelse fra Vang, V. Slidre og Nord Aurdal) og i Beito og Vang i forbindelse med orienteringsmøter om paretuberkulose

og kontaktmøter for bukkeringene.

Haldorbudagen stod også sentralt i arrangementene denne gang og ble avviklet under gode værforhold og med større frammøte enn noen gang. Aktører var denne gangen veterinær Kvitrud, fylkeslagsformannen og fylkesagronomen samt medlemmer av gjeterhundutvalget Jan Halvorsrud og Knut Nils Windingstad som sørget for en god demonstrasjon av dressur og gjeterhund.

Ellers har styret og sekretæren vært tilstede ved ei rekke lokale arrangementer i forbindelse med årsmøtet og fagkvelder i lokallaga. Således har fylkesagronomen besøkt 15 lag i den anledning med foredrag, orienteringer film m.v.

Styret har ellers deltatt i tilretteleggelse av fylkessjået på Fåvang som markerte arbeidet med småfesjåa gjennom 50 årsbolken 1927 - 1977.

Utsendingene til landslagets årsmøte blir nå valgt av fylkeslagets årsmøte etter framlegg fra laga.

For 1977 hadde fylket rett til 8 utsendinger. Følgende ble valgt og deltok: Per L. Haugen, Paul Heggero, Lars Lauvsletten, Johs. P. Lunde, Knut Nils Windingstad, Knut Alm, Sverre Haslie og Olav Moen.

Styret retter en takk til alle som på ymse måter har støttet arbeidet i året. En særskilt takk til Hed-Opp og Oppland landbruksselskap for fortsatt støtte til arbeidet og til fylkets veterinærvesen og distriksveterinærene for helhjertet innsats og godt samarbeid i kampen mot småfesjukdommene. Vi takker Norsk Sau- og Geitalslag for godt samarbeid og hjelp og støtte på ymse måter, lokallaga og tillitsmennene for vel utført arbeid, pressen for all velvilje og ellers alle som på ymse måter har støttet lagets arbeid.

Gran, 4. februar 1978

Per L. Haugen (sign.) Lars Lauvsletten (sign.)

Anders M. Hovdet (sign.) Johs. Finborud (sign.) Trond Ola Heggen (sign.)

Olav Moen (sign.)